



Πνευματική, βιομηχανική και εμπορική ιδιοκτησία

Ως διανοητική ιδιοκτησία ορίζεται το σύνολο των αποκλειστικών δικαιωμάτων επί πνευματικών δημιουργημάτων. Χωρίζεται σε δύο σκέλη: αφενός στη βιομηχανική ιδιοκτησία, η οποία περιλαμβάνει τις εφευρέσεις (διπλώματα ευρεσιτεχνίας), τα σήματα, τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και τις γεωγραφικές ενδείξεις, και αφετέρου στην πνευματική ιδιοκτησία, η οποία καλύπτει τα καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά έργα. Αφότου τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 2009, η ΕΕ διαθέτει ρητώς αρμοδιότητα επί θεμάτων που αφορούν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (άρθρο 118).

Νομική βάση

Άρθρα 114 και 118 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Στόχοι

Τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ), αν και διέπονται από διαφορετικές εθνικές νομοθεσίες, υπόκεινται επίσης στη νομοθεσία της ΕΕ. Το άρθρο 118 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι, στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης και της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν μέτρα για τη δημιουργία ενός δικαίου της ΕΕ για τη διανοητική ιδιοκτησία — προκειμένου να εξασφαλισθεί ενιαία προστασία των ΔΔΙ σε ολόκληρη την ΕΕ — και για τη δημιουργία κεντρικής έγκρισης, συντονισμού και ελέγχου σε επίπεδο ΕΕ. Η νομοθετική δραστηριότητα της Ένωσης στον εν λόγω τομέα συνίσταται κυρίως στην εναρμόνιση ορισμένων ειδικών πτυχών των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, μέσω της δημιουργίας ενός ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του ενωσιακού εμπορικού σήματος και των ενωσιακών σχεδίων και υποδειγμάτων, και όπως θα συμβεί σύντομα με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Το [Γραφείο διανοητικής ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) (EUIPO) είναι αρμόδιο για τη διαχείριση του ενωσιακού εμπορικού σήματος και του ενωσιακού σχεδίου/υποδείγματος.

Επιτεύγματα

A. Νομοθετική εναρμόνιση

1. Σήματα, σχέδια και υποδείγματα

Στην ΕΕ, το νομικό πλαίσιο για τα εμπορικά σήματα βασίζεται σε σύστημα τεσσάρων πυλώνων για την καταχώρηση του σήματος, το οποίο συνυπάρχει με τα εθνικά



συστήματα, που έχουν εναρμονισθεί μέσω της οδηγίας περί σημάτων ([οδηγία 2008/95/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων). Πέραν της εθνικής διαδικασίας, το εμπορικό σήμα στην ΕΕ μπορεί να προστατευθεί και μέσω της διαδικασίας της Μπενελούξ, μέσω του εμπορικού σήματος της ΕΕ, που θεσπίστηκε το 1994, και μέσω της διεθνούς διαδικασίας. Ο [κανονισμός \(ΕΕ\) 2015/2424](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 207/2009 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2868/95 της Επιτροπής περί της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 40/94 του Συμβουλίου για το κοινοτικό σήμα, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2869/95 της Επιτροπής σχετικά με τα πληρωτέα προς το ΕUIPO τέλη, απλουστεύει την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία περί εμπορικού σήματος, και καθιστά την καταχώριση σήματος εντός της ΕΕ λιγότερο δαπανηρή, ταχύτερη, πιο αξιόπιστη και πιο προβλέψιμη, αυξάνοντας την ασφάλεια δικαίου για τους δικαιούχους σημάτων.

Η [οδηγία 98/71/EK](#) της 13ης Οκτωβρίου 1998 εναρμονίζει τις εθνικές νομοθεσίες περί νομικής προστασίας των σχεδίων και των υποδειγμάτων. Ο [κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 6/2002 του Συμβουλίου](#), της 12ης Δεκεμβρίου 2001, (όπως τροποποιήθηκε) θεσπίζει ένα κοινοτικό σύστημα για την προστασία των σχεδίων και των υποδειγμάτων. Η [απόφαση 2006/954/EK του Συμβουλίου](#) και ο [κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 1891/2006 του Συμβουλίου](#), της 18ης Δεκεμβρίου 2006, επιδιώκουν τη σύνδεση του συστήματος καταχώρισης των σχεδίων ή υποδειγμάτων της ΕΕ με το διεθνές σύστημα καταχώρισης των βιομηχανικών σχεδίων ή υποδειγμάτων του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO).

2. Δικαιώματα δημιουργού και συγγενή δικαιώματα

Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εγγυώνται στους δημιουργούς, συνθέτες, καλλιτέχνες, κινηματογραφικούς παραγωγούς και άλλους, αμοιβή και προστασία για τα έργα τους. Οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν μεταβάλει ριζικά τον τρόπο παραγωγής και διανομής του δημιουργικού περιεχομένου και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτό.

α Δικαιώματα δημιουργού

Η [οδηγία 2001/29/EK](#), της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, προσάρμοσε τη νομοθεσία που αφορά τα δικαιώματα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα στις τεχνολογικές εξελίξεις, αλλά πλέον δεν συμβαδίζει με τις εξαιρετικά γρήγορες εξελίξεις στον ψηφιακό κόσμο, όπως η διανομή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων και η πρόσβαση σε αυτά, με δεδομένο ότι πλέον το 49% των χρηστών του διαδικτύου στην Ευρώπη αποκτούν επιγραμματικά πρόσβαση σε μουσική, οπτικοακουστικό περιεχόμενο και παιχνίδια (σύμφωνα με εκτίμηση της Eurostat). Επομένως, είναι απαραίτητη η εναρμονισμένη νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία σε ολόκληρη την ΕΕ για τους καταναλωτές, τους δημιουργούς και τις εταιρείες.

Η [οδηγία \(ΕΕ\) 2019/790](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, της 17ης Απριλίου 2019, προβλέπει παρεπόμενα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τους εκδότες τύπου και δίκαιη αμοιβή για το περιεχόμενο που προστατεύεται από



δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Ως τώρα, οι επιγραμμικές πλατφόρμες δεν έφεραν νομική ευθύνη για τη χρήση και μεταφόρτωση στους ιστότοπούς τους περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Οι νέες απαιτήσεις δεν θα επηρεάσουν τη μη-εμπορική μεταφόρτωση έργων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σε επιγραμμικές εγκυκλοπαίδειες όπως η Βικιπαίδεια (Wikipedia).

Η [οδηγία «CabSat»](#) ΕΕ/2019/789, της 17ης Απριλίου 2019, αποσκοπεί στην αύξηση του αριθμού των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων που διατίθενται στο διαδίκτυο για τους ευρωπαίους καταναλωτές. Οι χρήστες όλο και περισσότερο αναμένουν να έχουν πρόσβαση σε ραδιοτηλεοπτικό περιεχόμενο ανά πάσα στιγμή, οπουδήποτε. Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί αυξάνουν, συνεπώς, την προσφορά επιγραμμικών υπηρεσιών πέραν των συμβατικών εκπομπών. Η οδηγία θεσπίζει την αρχή της χώρας καταγωγής (COO), προκειμένου να διευκολύνει τη χορήγηση αδειών για δικαιώματα για ορισμένα προγράμματα που οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί προσφέρουν στις διαδικτυακές πλατφόρμες (π.χ. υπηρεσίες ταυτόχρονης μετάδοσης και ετεροχρονισμένης τηλεοπτικής προβολής). Οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί θα πρέπει να αποκτούν άδειες χρήσης στη χώρα εγκατάστασής τους στην ΕΕ (ήτοι στην χώρα καταγωγής), προκειμένου να εκπέμπουν ραδιοφωνικά προγράμματα, τηλεοπτικές ειδήσεις και προγράμματα για την επικαιρότητα, καθώς και να χρηματοδοτούν πλήρως τα δικά τους προγράμματα που προβάλλονται επιγραμμικά σε όλες τις χώρες της ΕΕ.

Η [οδηγία 2017/1564](#), της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορισμένων προστατευόμενων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας δυνάμει δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων προς όφελος των τυφλών, των αμβλυώπων και των ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων, διευκολύνει την πρόσβαση σε βιβλία και σε άλλα έντυπα υλικά σε κατάλληλη μορφή και την κυκλοφορία τους μέσα στην εσωτερική αγορά.

Ο [κανονισμός \(ΕΕ\) 2017/1128](#) της 14ης Ιουνίου 2017 για τη διασυνοριακή φορητότητα των υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου στην εσωτερική αγορά αποσκοπεί στο να εγγυηθεί στους καταναλωτές που αγοράζουν ή εγγράφονται συνδρομητές σε ταινίες, αθλητικές εκπομπές, μουσική, ηλεκτρονικά βιβλία και παιχνίδια, ότι θα έχουν πρόσβαση στα ανωτέρω όταν ταξιδεύουν σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.

β Διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων

Τα δικαιώματα αυτά προστατεύονται εφ' όρου ζωής και για 70 έτη μετά τον θάνατο του δημιουργού. Η [οδηγία 2011/77/ΕΕ](#) για τροποποίηση της οδηγίας 2006/116/ΕΚ για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων η οποία επέκτεινε την περίοδο προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων για τους εκτελεστές φωνογραφήματων, από 50 σε 70 έτη μετά την ηχογράφηση, καθώς και για τους μουσικούς δημιουργούς, π.χ. συνθέτες και στιχουργούς, για 70 έτη μετά το θάνατο του δημιουργού. Το όριο των 70 ετών έχει καταστεί διεθνές πρότυπο για την προστασία των φωνογραφήματων. Σήμερα, 64 χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο προστατεύουν τα φωνογραφήματα για περίοδο 70 ετών ή μεγαλύτερη.



γ Προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και βάσεις δεδομένων

Η [οδηγία 91/250/ΕΟΚ](#) επέβαλλε στα κράτη μέλη να προστατεύουν τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών δυνάμει δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ως λογοτεχνικά έργα κατά την έννοια της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων. Κωδικοποιήθηκε με την [οδηγία 2009/24/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Η [οδηγία 96/9/ΕΚ](#) προβλέπει τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, ορίζοντας τη βάση δεδομένων ως «συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή κατ' άλλον τρόπο». Η οδηγία ορίζει ότι οι βάσεις δεδομένων προστατεύονται τόσο από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, που καλύπτει το πνευματικό δημιουργήμα, όσο και από ένα δικαίωμα ειδικής φύσεως, που προστατεύει την επένδυση (χρημάτων, ανθρωπίνων πόρων, προσπάθειας και ενέργειας) για την απόκτηση, τον έλεγχο ή την παρουσίαση του περιεχομένου μιας βάσης δεδομένων.

δ Εταιρείες συλλογικής διαχείρισης

Για τη διάδοση περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα, καθώς και συναφών υπηρεσιών, απαιτείται αδειοδότηση από τους διάφορους ιδιοκτήτες τέτοιων δικαιωμάτων. Οι δικαιούχοι αναθέτουν τα δικαιώματά τους σε μια εταιρεία συλλογικής διαχείρισης η οποία διαχειρίζεται τα δικαιώματα αυτά για λογαριασμό τους. Οι οργανισμοί/εταιρείες συλλογικής διαχείρισης υποχρεούνται να διαχειρίζονται τα δικαιώματα αυτά, εκτός εάν έχουν αντικειμενικά δικαιολογημένους λόγους να αρνηθούν τη διαχείριση. Οι δικαιούχοι είναι ελεύθεροι να αναθέτουν τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους σε ανεξάρτητες οντότητες διαχείρισης. Αυτές είναι εμπορικές οντότητες που διαφέρουν από τους οργανισμούς/εταιρείες συλλογικής διαχείρισης, μεταξύ άλλων επειδή δεν ανήκουν στους δικαιούχους ή δεν ελέγχονται από αυτούς. Στις 26 Φεβρουαρίου 2014, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν την [οδηγία 2014/26/ΕΕ](#) για τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων καθώς και τη χορήγηση πολυεδαφικών αδειών για επιγραμμικές χρήσεις μουσικών έργων στην εσωτερική αγορά, ορίζοντας απαιτήσεις που ισχύουν για οργανισμούς/εταιρείες συλλογικής διαχείρισης, με σκοπό τη διασφάλιση υψηλών προτύπων διακυβέρνησης, οικονομικής διαχείρισης, διαφάνειας και υποβολής εκθέσεων. Η οδηγία αυτή αποσκοπεί στο να εξασφαλίσει ότι οι κάτοχοι δικαιωμάτων έχουν λόγο στη διαχείριση των δικαιωμάτων τους και προβλέπει μια καλύτερη λειτουργία των οργανισμών/εταιρειών συλλογικής διαχείρισης μέσω πανευρωπαϊκών προτύπων.

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι οργανισμοί/εταιρείες συλλογικής διαχείρισης να ενεργούν με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον των δικαιούχων των οποίων τα δικαιώματα εκπροσωπούν και να μην επιβάλλουν υποχρεώσεις οι οποίες δεν είναι αντικειμενικά αναγκαίες για την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των δικαιούχων ή για την αποτελεσματική διαχείριση των δικαιωμάτων αυτών.

3. Δίπλωμα ευρεσιτεχνίας

Ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι ένας νομικός τίτλος που μπορεί να χορηγηθεί για οποιαδήποτε εφεύρεση τεχνικού χαρακτήρα, εφόσον είναι νέα, εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα και επιδέχεται βιομηχανική εφαρμογή. Το δίπλωμα αυτό παρέχει στον



κάτοχό του το δικαίωμα να απαγορεύει σε τρίτους την κατασκευή, χρήση ή πώληση της εφεύρεσης αυτής χωρίς έγκριση. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας ενθαρρύνουν τις εταιρείες να πραγματοποιούν τις αναγκαίες επενδύσεις στην καινοτομία και παρέχουν κίνητρα σε άτομα και σε επιχειρήσεις ώστε να αφιερώνουν πόρους στην έρευνα και την ανάπτυξη. Στην Ευρώπη οι τεχνικές εφευρέσεις μπορούν να προστατεύονται είτε με εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα οποία χορηγούνται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, είτε με ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα οποία χορηγούνται κεντρικά από το [Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας \(ΕΓΔΕ/ΕΡΟ\)](#). Το ΕΓΔΕ είναι ο εκτελεστικός κλάδος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, που σήμερα περιλαμβάνει 38 συμβαλλόμενα κράτη. Η ίδια η ΕΕ δεν είναι μέλος του οργανισμού αυτού.

Μετά από έτη συζητήσεων μεταξύ των κρατών μελών, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν, το 2012, τη νομική βάση για ένα Ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ (ενιαίο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας). Μια διεθνής συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών προβλέπει ως εκ τούτου ένα ενιαίο ειδικευμένο δικαιοδοτικό όργανο για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Αφότου το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη δέσμη μέτρων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, στην απόφασή του, της 5ης Μαΐου 2015, επί των υποθέσεων C-146/13 και C-147/13, άνοιξε ο δρόμος για ένα [πραγματικό ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας](#). Το προηγούμενο καθεστώς θα συνυπάρχει με το νέο σύστημα, έως ότου ιδρυθεί το [Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας \(ΕΔΔΕ/UPC\)](#).

Μόλις χορηγηθεί από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, ένα ενιαίο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας θα παρέχει ενιαία προστασία με ισοδύναμα αποτελέσματα σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες. Οι επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν την προστασία των εφευρέσεών τους σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ με ένα ενιαίο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Θα μπορούν επίσης να αμφισβητούν και να προστατεύουν τα ενιαία διπλώματα ευρεσιτεχνίας με μία και μόνη δικαστική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΕ· έχει προταθεί οι έδρες του ΕΔΔΕ να βρίσκονται στο Λονδίνο, το Μόναχο και το Παρίσι. Τούτο θα εξορθολογίσει το σύστημα και θα συμβάλει στην εξοικονόμηση των δαπανών μετάφρασης. Ωστόσο, μετά το δημοψήφισμα του Ιουνίου 2016 στο Ηνωμένο Βασίλειο για την αποχώρηση από την ΕΕ, έχουν προκύψει σοβαρές αμφιβολίες ως προς το κατά πόσο μια χώρα, η οποία δεν είναι κράτος μέλος της ΕΕ, μπορεί να αποτελέσει συμβαλλόμενο κράτος της Συμφωνίας για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΔΔΕ). Επιπλέον, το κείμενο για το ΕΔΔΕ υπό την παρούσα του διατύπωση προβλέπει σαφώς ότι η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να γίνεται σεβαστή (άρθρο 20 του ΕΔΔΕ) και ότι οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) είναι δεσμευτικές για το ΕΔΔΕ και, ως εκ τούτου, και για το Ηνωμένο Βασίλειο.

4. Εμπορικό απόρρητο

Η πρακτική της τήρησης εμπιστευτικών πληροφοριών εφαρμόζεται εδώ και πολλούς αιώνες. Νομικά μέσα για την προστασία του εμπορικού απορρήτου, είτε αυτό νοείται ότι ανήκει στα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας είτε όχι, υπάρχουν σε πολλές χώρες. Το επίπεδο προστασίας που παρέχεται στις εμπιστευτικές πληροφορίες δεν μπορεί να συγκριθεί με άλλους τομείς του δικαίου της διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως είναι



τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα εμπορικά σήματα. Οι διαφορές από τη μία χώρα στην άλλη σε ό,τι αφορά την προστασία του εμπορικού απορρήτου και την υιοθετούμενη προσέγγιση είναι μεγαλύτερες σε σχέση με άλλους τομείς του δικαίου των δικαιωμάτων διανοητικής διαδικασίας. Υπάρχει ένα συνονθύλευμα νομοθετικών διατάξεων, ωστόσο από το 2016 έχει τεθεί σε ισχύ ένα νομικό πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ, και συγκεκριμένα η [οδηγία \(ΕΕ\) 2016/943](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί προστασίας της τεχνολογίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών που δεν έχουν αποκαλυφθεί (εμπορικό απόρρητο) από την παράνομη απόκτηση, χρήση και αποκάλυψή τους.

5. Καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, οι εισαγωγές προϊόντων απομίμησης και πειρατείας στην ΕΕ αποτιμώνται σε περίπου 85 εκατομμύρια ευρώ (έως και 5% των συνολικών εισαγωγών). Παγκοσμίως, το εμπόριο των πειρατικών εμπορευμάτων αντιστοιχεί σε έως και 2,5% του εμπορίου και σε έως και 338 δισεκατομμύρια ευρώ, γεγονός που προκαλεί σημαντική ζημία στους δικαιούχους, τις κυβερνήσεις και τις οικονομίες.

Καθώς οι διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων επιβολής κυρώσεων δυσχεραίνουν την αποτελεσματική καταπολέμηση της παραποίησης και της πειρατείας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν, ως πρώτο βήμα, την [οδηγία 2004/48/ΕΚ](#) σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Η οδηγία αποσκοπεί στην ενίσχυση της καταπολέμησης της πειρατείας και της παραποίησης μέσω της αμοιβαίας προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών προκειμένου να διασφαλιστεί υψηλό, ισοδύναμο και ομοιογενές επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά και προβλέπει μέτρα, διαδικασίες και αποζημιώσεις στο πλαίσιο του αστικού και του διοικητικού δικαίου. Το 2014, ο [κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 608/2013](#) σχετικά με την τελωνειακή επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας προβλέπει διαδικαστικές ρυθμίσεις για τις τελωνειακές αρχές για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας όσον αφορά εμπορεύματα που υπόκεινται σε τελωνειακή επιτήρηση ή τελωνειακό έλεγχο.

B. Η θεωρία της «εξάντλησης» των δικαιωμάτων

1. Ορισμός

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, ο κάτοχος δικαιώματος βιομηχανικής ή εμπορικής διανοητικής ιδιοκτησίας που προστατεύεται από τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους δεν μπορεί να επικαλεστεί την εν λόγω νομοθεσία για να αντιταχθεί «στην εισαγωγή ή την εμπορία ενός προϊόντος το οποίο διετέθη στην αγορά άλλου κράτους μέλους». Η θεωρία αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα πεδία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

2. Όρια

Η θεωρία της εξάντλησης των ενωσιακών δικαιωμάτων δεν ισχύει στην περίπτωση εμπορίας ενός παραποιημένου προϊόντος ή προϊόντων που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (άρθρο 6 της Συμφωνίας για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου — TRIPS). Το 1999, το ΔΕΕ με την απόφασή του στην υπόθεση Sebago Inc. και Ancienne Maison Dubois & Fils SA κατά GB-Unic SA (C-173/98) έκρινε ότι δεν επιτρέπεται στα κράτη μέλη να προβλέπουν



στις εθνικές νομοθεσίες τους την εξάντληση των δικαιωμάτων σήματος όσον αφορά προϊόντα που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία σε τρίτη χώρα.

3. Κύριες νομικές πράξεις στον εν λόγω τομέα

- Η [οδηγία 2006/115/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας.
- Η [οδηγία 93/83/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση.
- Η [οδηγία 2001/84/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης υπέρ του δημιουργού ενός πρωτότυπου έργου τέχνης.

Γ. Πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το 2012, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε, με την υπόθεση SAS ([C-406/10](#)) ότι, σύμφωνα με την οδηγία 91/250 προστατεύεται μόνον η δημιουργία ενός προγράμματος ηλεκτρονικών υπολογιστών, ενώ οι ιδέες και οι αρχές στις οποίες στηρίζονται η λογική, οι αλγόριθμοι και οι γλώσσες προγραμματισμού δεν προστατεύονται με την οδηγία αυτή (σκέψη 32 της απόφασης). Το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι ούτε οι λειτουργικές δυνατότητες ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ούτε η γλώσσα προγραμματισμού και ο μορφότυπος αρχείων δεδομένων που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή για την εκμετάλλευση ορισμένων λειτουργιών του συνιστούν μορφή εκφράσεως του προγράμματος αυτού, υπό την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 2 της οδηγίας 91/250 (σκέψη 39).

Με την απόφασή του στην υπόθεση [C-160/15](#) (GS Media BV κατά Sanoma Media Netherlands BV), το Δικαστήριο δήλωσε ότι η τοποθέτηση, σε ιστότοπο, υπερσυνδέσμου προς προστατευόμενα έργα δημοσιευμένα, χωρίς την άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού, σε άλλον ιστότοπο, δεν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό», αν το πρόσωπο που τοποθετεί το σύνδεσμο δεν επιδιώκει οικονομικό όφελος και ενεργεί χωρίς να γνωρίζει ότι τα έργα αυτά έχουν δημοσιευθεί παράνομα.

Με την απόφασή του στην υπόθεση [C-484/14](#) της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, το Δικαστήριο κρίνει ότι η δωρεάν διάθεση ασύρματου δικτύου Wi-Fi στο κοινό με σκοπό την προσέλκυση πιθανών πελατών στα προϊόντα και τις υπηρεσίες ενός καταστήματος συνιστά «υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας» σύμφωνα με την οδηγία και επιβεβαιώνει ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο πάροχος υπηρεσίας που παρέχει πρόσβαση σε δίκτυο επικοινωνιών δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος. Κατά συνέπεια, οι κάτοχοι δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας δεν δικαιούνται να ζητήσουν αποζημίωση με την αιτιολογία ότι το δίκτυο χρησιμοποιήθηκε από τρίτους για προσβολή των δικαιωμάτων τους. Η διασφάλιση της σύνδεσης με το διαδίκτυο μέσω κωδικού πρόσβασης εξασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων διανοητικής



ιδιοκτησίας των δικαιούχων, αφενός, και της επιχειρηματικής ελευθερίας των παρόχων πρόσβασης, αφετέρου, καθώς και την ελευθερία πληροφόρησης των χρηστών του δικτύου.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Η διανοητική διαδικασία δημιουργεί πρόσθετη αξία για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και οικονομίες. Η ομοιόμορφη προστασία της και η εφαρμογή της προστασίας αυτής συνεισφέρουν στην προώθηση της καινοτομίας και της οικονομικής μεγέθυνσης. Επομένως, το Κοινοβούλιο καταβάλλει προσπάθειες να εναρμονίσει ορισμένες ειδικές πτυχές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, μέσω της δημιουργίας ενός ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος παράλληλα με τα εθνικά συστήματα, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του ενωσιακού εμπορικού σήματος και των ενωσιακών σχεδίων και υποδειγμάτων, καθώς και του ευρωπαϊκού ενιαίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Σε διάφορα ψηφίσματα για τα ΔΔΙ, και ειδικότερα για τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων και της πνευματικής ιδιοκτησίας, το Κοινοβούλιο έχει ταχθεί υπέρ της σταδιακής εναρμόνισης των δικαιωμάτων αυτών. Επιπλέον, έχει αντιταχθεί στη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας για μέλη του ανθρωπίνου σώματος. Στις 27 Φεβρουαρίου 2014, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ένα ψήφισμα πρωτοβουλίας σχετικά με τα τέλη ιδιωτικών αντιγράφων (το δικαίωμα παραγωγής ιδιωτικών αντιγράφων νομίμως κτηθέντος περιεχομένου), καθώς η ψηφιακή αντιγραφή έχει προσλάβει μείζονα οικονομική σημασία συνεπεία της τεχνολογικής προόδου. Το Κοινοβούλιο διαδραμάτισε επίσης πολύ σημαντικό ρόλο στη σύνταξη της συνθήκης του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO) [όσον αφορά τις εξαιρέσεις από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας για τα άτομα με προβλήματα όρασης](#) («Συνθήκη του Μαρακές»).

Στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών εργασιών για την αναδιαμόρφωση των ενωσιακών κανόνων περί πνευματικής ιδιοκτησίας (βλέπε Α.2.α), το Κοινοβούλιο ενέκρινε τον Σεπτέμβριο 2018 μια έκθεση που περιλαμβάνει έναν ορισμένο αριθμό σημαντικών συστάσεων σχετικά με όλα τα διακυβευόμενα σήμερα ζητήματα. Κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, υπήρξε μια έντονη δημόσια συζήτηση με επίκεντρο τα άρθρα 11 και 13 του σχεδίου οδηγίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά. Η συζήτηση κορυφώθηκε με την ψηφοφορία του Κοινοβουλίου υπέρ της στήριξης των προσπαθειών για τη δημιουργία ενός νέου δικαιώματος για τους εκδότες των μέσων ενημέρωσης να εξαργυρώνουν το περιεχόμενο ορισμένων μεγάλων ειδησεογραφικών πλατφορμών και για τη δημιουργία ενός νέου δικαιώματος ιχνηλάτησης των παραβιάσεων του δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο. Ο μεν τομέας της δημιουργικής βιομηχανίας επικρότησε, οι δε εκπρόσωποι των τεχνολογικών εταιρειών αποδοκίμασαν τις προτάσεις. Στο τέλος, η ψηφοφορία του Κοινοβουλίου έθεσε εκ νέου τον τόνο για τις διαπραγματεύσεις με το Συμβούλιο και την τελική έγκριση της οδηγίας στις 17 Απριλίου 2019.

Udo Bux
05/2019

